

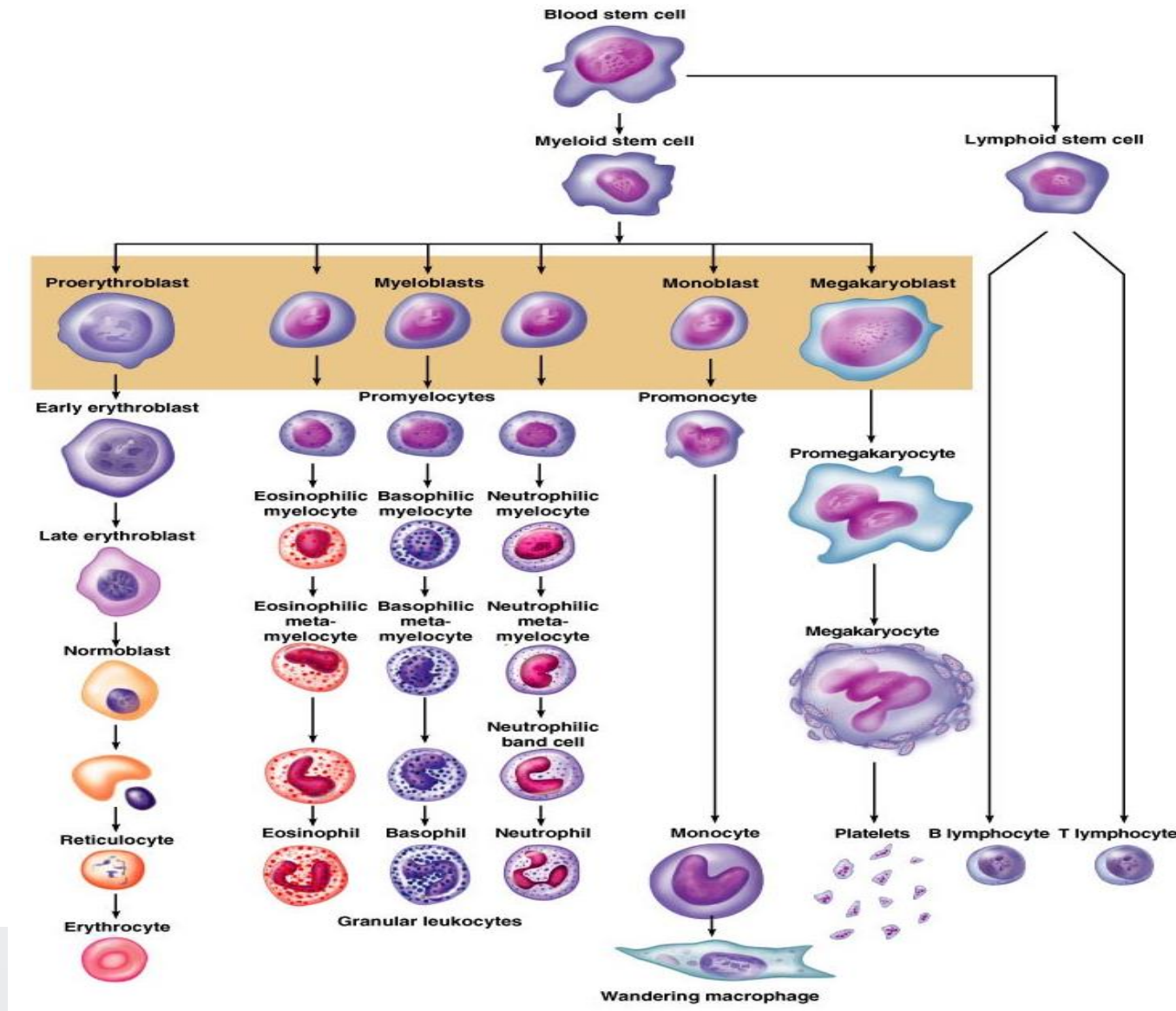
PERH hematoloogiakeskus – partner verehaiguste diagnoosimisel ja ravis

lige Viigimaa
30.10.2014

Loengu eesmärk ja sisu

- Tutvustada kaasaegset hematoloogiat kui eriala
 - Hematoloogiliste haiguste spekter
 - Verehaiguste epidemioloogiast maailmas/Euroopas/Eestis
- Anda ülevaade PERH hematoloogiakeskuse tööst
 - Koostöövõrgustik
 - Labor/patoloogia
 - Perearstid
 - Naaberosakonnad/kliinikud
 - Eestisisene/rahvusvaheline koostöö
 - Patsiendid/patsientide esindajad

Vererakkude teke luuüdis

Kui palju on erinevaid verehaigusi?

Healoomulised verehaigused

- Koagulopaatiad
- Trombofiilia/tromboosivalmidus
- Kaasasündinud ja omandatud immuunsüsteemi häired
- Kaasasündinud ja omandatud vereloomepuudulikkus
- Hemoglobiinopaatiad
- Ladestushaigused (Gaucher` tõbi)

Vereloome- ja lümfoidkoe kasvajad

- Kasvajad, mis tekivad vereloomerakkudest luuüdis, perifeerses veres, lümfisõlmedes ja põrnas, s.o. vereloomeorganites.
- Vereloomekasvajad võivad haarata ka teisi anatoomilisi piirkondi (nt kesknärvisüsteem, gastrointestinaaltrakt) kas metastaseerudes või vahetu kasvajalise infiltratsiooni teel või ekstranodaalse lümfoidkoe kasvajalise transformatsiooni tagajärjel.
- Kliiniline informatsioon, morfoloogia, immunohistokeemilised testid on alati vajalikud, molekulaarne informatsioon valitud juhtudel lisaks

Vereloome- ja lümfoidkoe kasvaja

- leukeemiad
- Hodgkini lümfoomid
- mitte- Hodgkini lümfoomid
- plasmarakulised kasvaja

- müelodüsplastilised sündroomid
- müeloproliferatiivsed haigused

Vereloome- ja lümfoidkoe kasvajakad

WHO 2008 – 144 kliiniliselt eristatavat haigust

- Müeloproliferatiivsed haigused (12)
- Müeloidsed ja lümfoidsed kasvajakad eosinofiiliaga ja PDGFRA, PDGFRB või FGFR1 muutustega (3)
- Müelodüsplastilised/müeloproliferatiivsed haigused (5)
- Müelodüsplastilised sündroomid (9)
- Äge müeloidne leukeemia ja eellasrakkudest lähtunud haigused (25)
- Äge leukeemia mitme liinikuuluvuse tunnustega (5)
- Eellasrakulised lümfoidsed kasvajakad (9)
- B- küpserakulised kasvajakad (38)
- T- ja NK- küpserakulised kasvajakad (22)
- Hodgkini lümfoom (6)
- Histiotsütaarsed ja dendriitrakulised kasvajakad (7)
- Transplantatsioonijärgsed lümfo proliferatiivsed haigused (3)

T- ja NK- küpserakulised kasvajad (1)

- T-prolümfotsüüt leukeemia
- T-granulaarakuline lümfotsüüt leukeemia
- Krooniline NK-rakuline lümfoproliferatiivne haigus
- Agressiivne NK-rakleukeemia
- Täiskasvanu T-rakleukeemia/lümfoom
- Ekstranodaalne NK/T-rakklümfoom, ninas
- Enteropaatiaga seotud T-rakklümfoom
- Hepatosplenaalne T-rakklümfoom
- Nahaalne pannikuliidi-taoline T-rakklümfoom
- *Mycosis fungoides*
- Sézary sündroom

T- ja NK- küpserakulised kasvajaad (2)

- Lapseea süsteemne EBV-positiivne T-rakuline lümfoproliferatiivne haigus
- *Hydroa vacciniforme* laadne lümfoom
- Primaarne naha CD30-positiivne T-rakuline lümfoproliferatiivne haigus
- Lümfomatoidpapuloos
- Primaarne naha anaplastiline suurakklümfoom
- Primaarne naha gamma-delta T-rakklümfoom
- *Primaarne naha CD8-positiivne agressiivne epidermotroopne T-tsütotoksiline lümfoom*
- *Primaarne naha CD4-positiivne T-väikse/keskmise-rakuline lümfoom*
- Perifeerne T-rakklümfoom, teisiti täpsustamata
- Angioimmuunoblastne T-rakklümfoom
- Anaplastiline suurakklümfoom, ALK positiivne
- *Anaplastiline suurakklümfoom, ALK negatiivne*

Kui palju on erinevaid verehaigusi!

Haruldased haigused e. harvikaigused

- 5 : 10 000
- 6000- 8000 erinevat praegu teada
- 250- l on RHK- 10 kood
- Probleem: enamus on nähtamatud ja seega teadvustamata/tundmatud tervishoiusüsteemis
- Vähhkasvajate puhul 6 : 100 000

Näiteid verehaiguste esmashaigestumisest (:100 000)

- Äge lümfoidne leukeemia (≥ 65 a) 0,3
- Äge müeloidne leukeemia (≥ 65 a) 9

M. Punab jt Med Oncol 2013

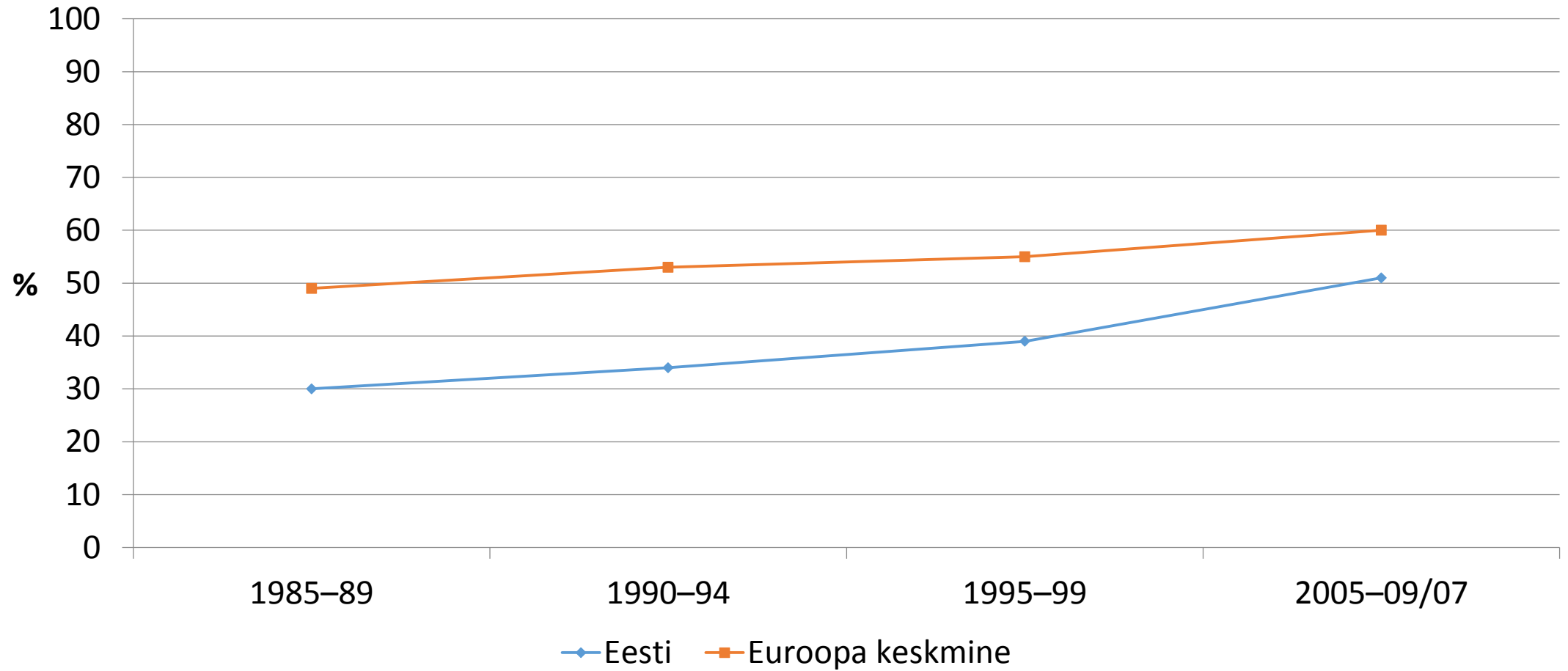
- Krooniline müeloidne leukeemia 1,26
- Krooniline lümfoidne leukeemia 5
- Karv- rakuline leukeemia < 1
- Hodgkini lümfoom 2,68 (M), 2, 03 (N)

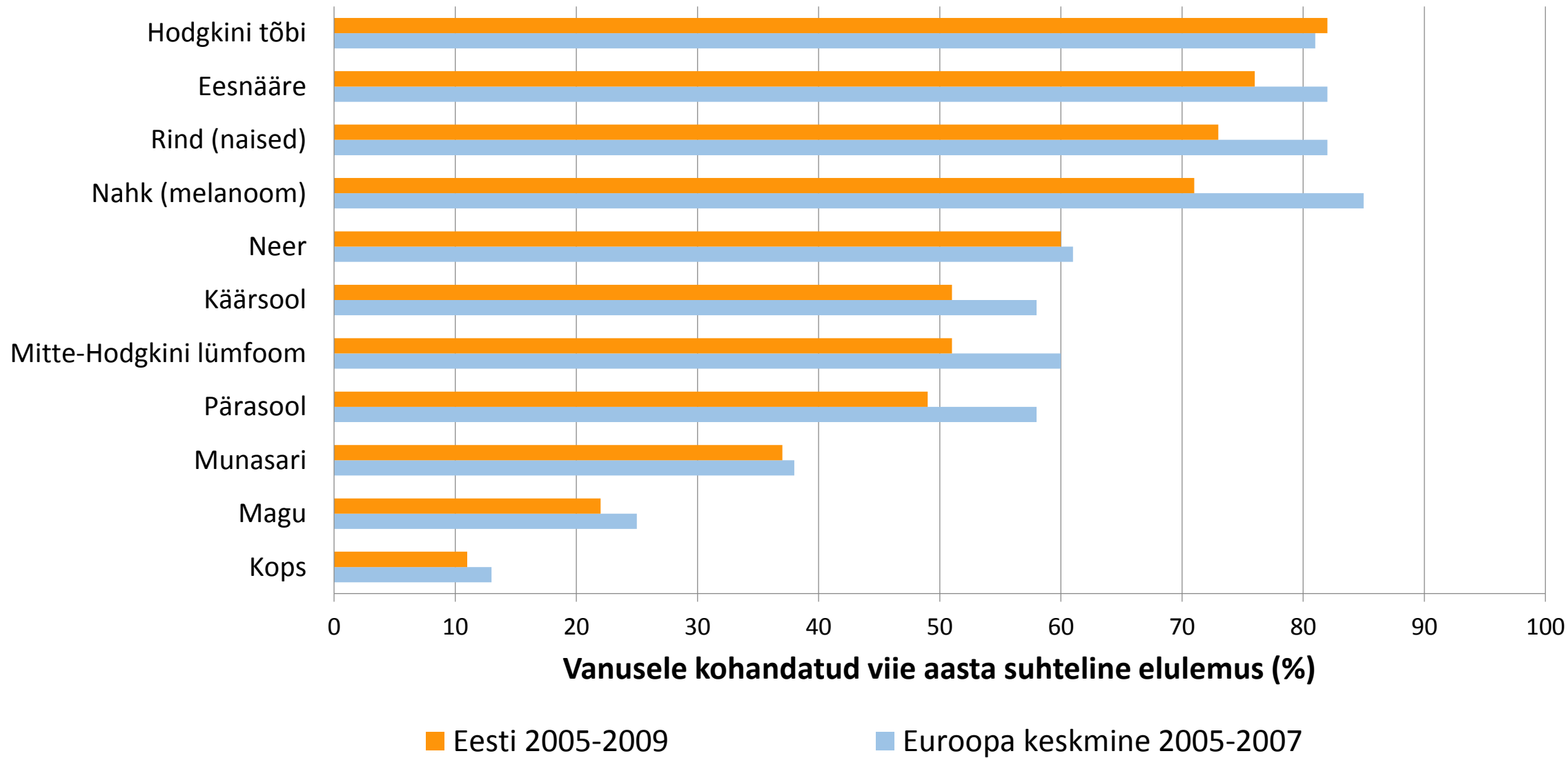
RARECARE

Näiteid verehaiguste esinemissagedusest

- Trombofiilia 10 (15)% elanikkonnast? Kui palju tromboosipatsientidest?
- Von Willebrandi tõbi 1% elanikkonnast
- A- hemofiilia 20 : 100 000 (M)
- B- hemofiilia 5 : 100 000 (M)
- Gaucher' tõbi 1 : 75 000

Mitte-Hodgkini lümfoomi elulemuse trendid Eestis ja Euroopas

EUROpean CAncer REgistry

EUROCARE

- EUROCARE – 5
 - 116 vähiregistrit 30 riigist (s.h. Eesti Vähiregister)
 - Difuusne B- suurearakuline lümfoom
 - 200 patsienti

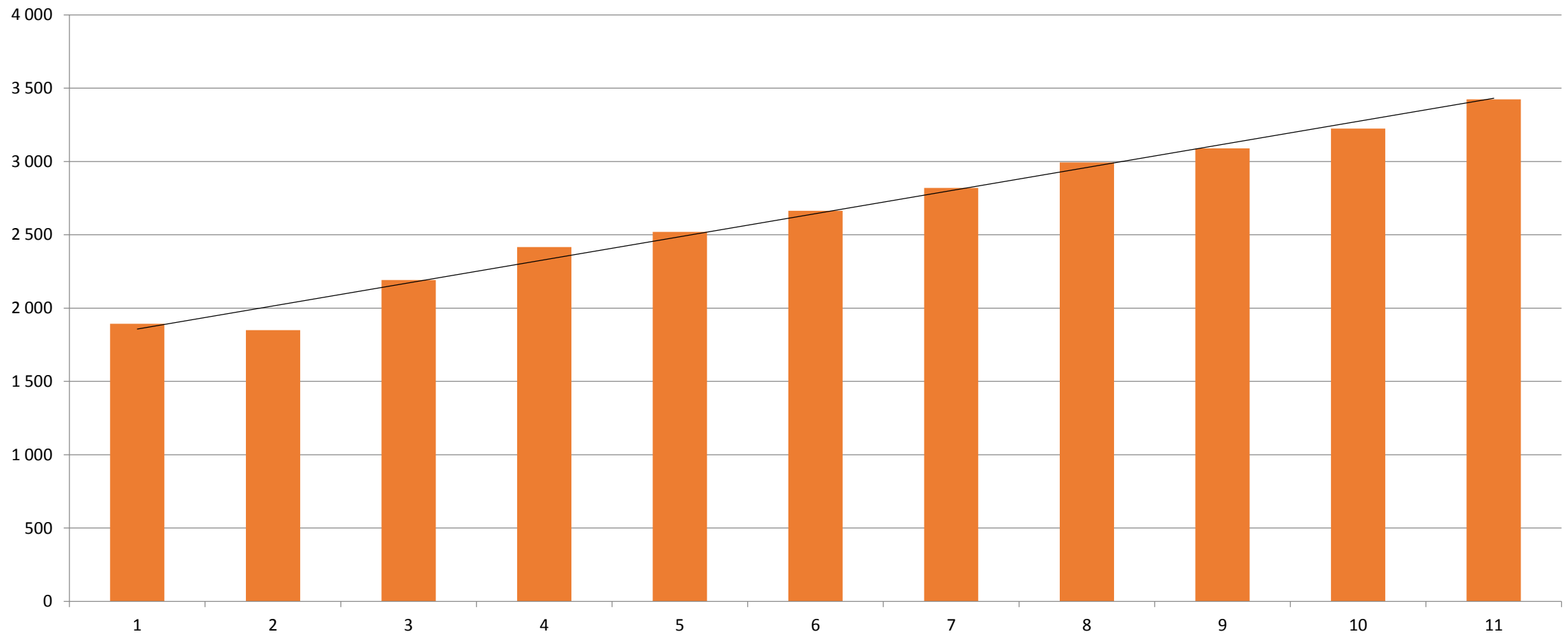
Osakaal %

- Tallinn 47
- Harju 15
- Pärnumaa 9,1
- Lääne- Viru 6,5
- Ida- Viru 6,3
- Rapla 4,6
- Saaremaa 3,6
- Hiiumaa 1,3

Patsientide arv maakondades 2013 aastal

Ambulatoorsel vastuvõtul käinud isikute arv 2003-2013

Maliigse haigusega amb. patsiendid

Diagnoos	Haigete arv (st isikud)		
	2003	2013	2003-2013*
Lümfoid- ja vereloomekoe ning nendes. kudede PK-d / C81-C96	435	1 198	2 415
Hodkini tõbi / C81	4	115	176
Follikulaarne mitte-Hodkini tüüpi lümfoom / C82	15	27	59
Difuusne mitte-Hodkini tüüpi lümfoom / C83	36	296	495
Muud mitte-Hodkini lümfoomid / C84-C85	9	43	128
Waldenströmi makroglobulineemia / C88	12	21	46
Hulgine müeloom ja plasmarakulised PK-d / C90	51	157	381
Lümfoidleukeemia / C91	249	427	926
Äge lümfoblastleukeemia / C91.0	11	18	59
Krooniline lümfotsüütleukeemia / C91.1	224	382	832
Müeloidleukeemia / C92	68	116	352
Äge müeloidleukeemia / C92.0	17	33	185
Krooniline müeloidleukeemia / C92.1	38	65	128
Äge promüelotsüütleukeemia / C92.4	5	8	16
Äge müelomonotsüütleukeemia / C92.5	14	5	49
Monotsüütleukeemia / C93	11	17	70
Äge monotsüütleukeemia / C93.0	1		10
Muud tapsustatud rakutüüpi leukeemiad / C94	3		7
Äge erütroleukeemia / C94.0			2
Äge megakarüoblastleukeemia / C94.2	2		3
D45 kuni D47	344	561	1 185
Tõeline polütsüteemia / D45	131	159	334
Müelodüsplastilised sündroomid / D46	69	70	271
Krooniline müeloproliferatiivhaigus. Müelofibroos / D47.1	58	109	286
Essentsiaalne trombotsüteemia / D47.3	91	177	335
Maliigsed vereloomehaigused kokku / C81 - C96 ja D45 - D47	774	1 750	3 503

E- konsultatsioon hematoloogias

- **Täiskasvanud patsient (19 aastane ja vanem) suunatakse e-saatekirjaga hematoloogile järgnevalt loetletud seisundite korral:**
- hemogrammi ja settereaktsiooni muutused, mille põhjuseid on otsitud ja pole leitud ning mis on püsinud vähemalt 4 nädalat;
- seletamatu püsiv aneemia, kui on välistatud verekaotus seedetraktist ja imendumishäired (tsöliaakia, pernitsiosne aneemia), günekoloogilised verekaotuse põhjused või juhul kui teadaoleva põhjusega raua defitsiidi korral esineb suboptimaalne ravivastus vähemalt 8 nädalat kestnud suukaudsele adekvaatsele rauaravile;
- kahtlus pahaloomulisele vere- ja lümfisüsteemi haigusele (s.h müeloomtõbi);
- kahtlus veritsushaigusele;
- lümfadenopaatia - lokaalne või generaliseerunud lümfisõlmede suurenemine üle 1 cm, mis on püsinud ilma infektsioosse põhjuseta üle 6 nädala või alla 6 nädala koos üldsümptomitega (üldseisundi halvenemine, hepato- ja/või splenomegalia, lümfisõlmede kiire suurenemine, oluline mittetahtlik kaalulangus, ebaselge põhjusega palavik, muutused kliinilises veres, hüperkaltseemia, tugev öine higistamine, seletamatu lööbeta nahasügelemine);
- kahtlus hematoloogiliselt manifesteeruvale pärilikule haigusele (sfärotsütoos, hemoglobiinopaatid, ladestushaigused);
- kahtlus immuunpuudulikkusele, kui HIV-infektsioon on välistatud;
- muud seisundid ja haigusjuhud, mis suunava arsti hinnangul vajavad hematooloogi konsultatsiooni.

Haiglas viibinud isikute arv

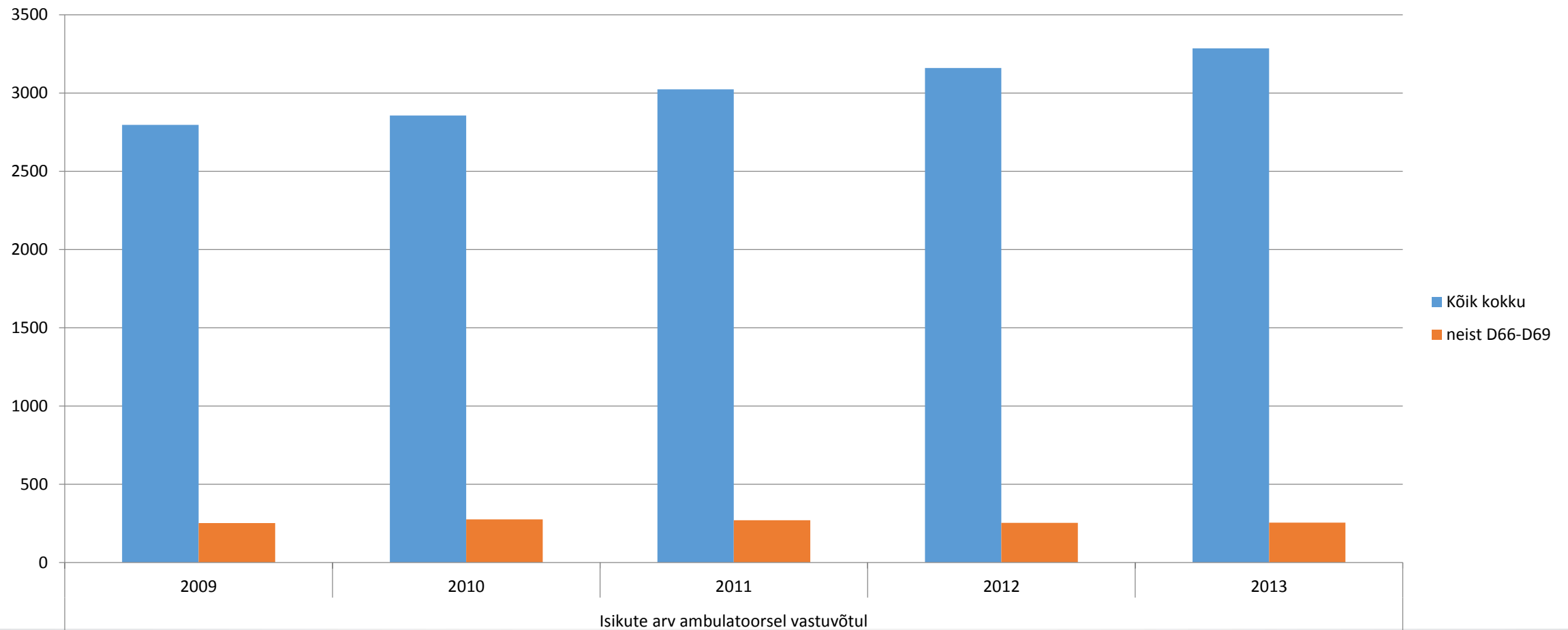
Statsionaarne töö (Mustamäe, Hiiu ja II keemiaravi)					
	Isikute arv statsionaaris				
	2009	2010	2011	2012	2013
Kõik kokku	417	389	434	457	486

Keemiaravi saanud patsientide arv

(9 kuu andmed)

NIMETUS	HAIGEID			
	2011	2012	2013	2014
Ägeda müeloidse leukeemia kemoteraapiakuur	22	21	25	28
Ägeda lümfoidse leukeemia kemoteraapiakuur	4	9	9	16
Hodgkini lümfoomi kemoteraapiakuur	26	30	29	38
Mitte-Hodgkini lümfoomi kemoteraapiakuur	142	136	152	152
Müeloomi ja plasmotsüstoomi kemoteraapiakuur	57	67	78	76
Kroonilise lümfoidse leukeemia kemoteraapiakuur	45	47	59	54
Ravikuur brentuksimabvedotiiniga, 1 viaal	0	0	0	2
KOKKU (aritmeetiline)	296	310	352	366

Veritsusprobleemidega patsiendid ambulatoorsel vastuvõtul

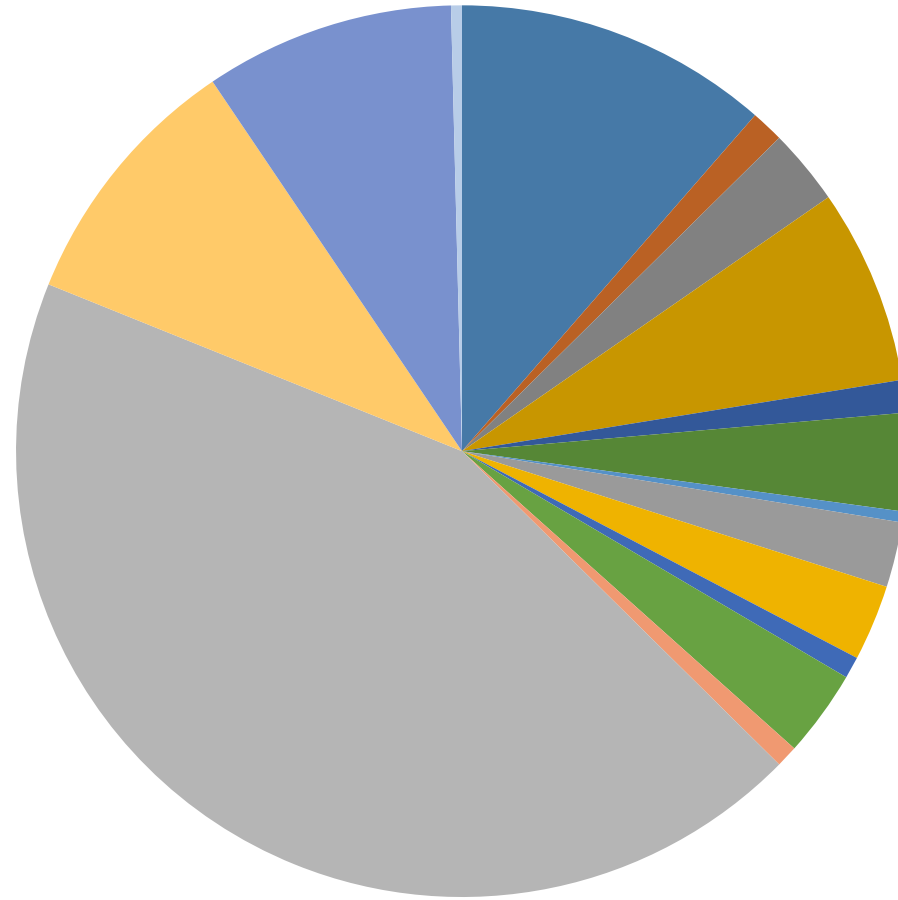

A- hemofiiliaga patsiendid

	Veritsusprobleemidega isikute arv ambulatoorsel vastuvõtul				
	2009	2010	2011	2012	2013
Kõik	253	276	271	254	255
A hemofiilia	21	31	31	29	38

Veritsushaiguste spekter 2012

(D66- D69)

Siirdamiste arv aastas

2006	12
2007	21
2008	28
2009	24
2010	25
2011	23
2012	28
2013	30
KOKKU 2006-2013	191

Siirdamised diagnoosi järgi 2006-2013

	Lümfoom	Müeloom	Amüloidoos	Testis
2006	1	11	-	-
2007	6	15	-	-
2008	11	17	-	-
2009	10	14	-	-
2010	4	19	-	2
2011	5	17	-	1
2012	14	13	-	1
2013	7	22	1	-
KOKKU	58	128	1	4

Koostöö teiste haiglatega

- Tartu Ülikooli Kliinikum
- Karolinska Ülikoolihaigla
- Sahlgrenska Ülikoolihaigla
- Helsinki Ülikoolihaigla

Koostöö patsientide organisatsioonidega

- Eesti Hemofiiliaühing
- Eesti Leukeemia- ja Lümfoomihaigete liit
- Eesti Müeloomiliit

Kokkuvõte

- Hematoloogia on spetsiifiline ja kiiresti arenev eriala
- Hematoloogia sisaldab mitmeid väikesemahulisi ja erilisi subspetsialiteete
- Mitmete hematoloogiliste haiguste intsidents suureneb, enamuse prevalents oluliselt suureneb
- Hematoloogilised ravivõimalused paranevad, kuid ravi kättesaadavus muutub üha suuremaks probleemiks
- Väikese/marginaalse eriala vajaduste selgitamine ja põhjendamine on keeruline
- Marginaalsusele vaatamata on hematoloogia väga integratiivne eriala
- Ainult koostöö (teiste erialadega) tagab edu/võimaluse olemas olla ja areneda